

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halydeel af October).

Vi have denne Gang at meddele vore Læsere Beretning om Høstens Udfald i de forskjellige Dele af Landet. Alle ere enige i at Høsten overgaaer en Middelhøst, og at Fodermaassen er større end i noget tidligere Aar, men hvorvidt Kornudbyttet vil svare til de store Forhaabninger, man tidligere har næret, derom reises Tvivl fra mange Sider. Imidlertid er der endnu tærstet for lidt til at man tør udtale nogensomhelst afgjørende Dom om Udbyttet af de forskjellige Sædarter, og først i vort Winterhefte haabe vi at være istand til at meddele Beretning om Foldene af de forskjellige Kornarter.

Høsten begyndte de fleste Steder den 31te Juli, og da Veiret i den største Deel af Landet var stadigt indtil den 15de August kom Rugen ialmindelighed godt i Huus. Fra 15de til 25de August indtraf en Regnperiode, som forsinkede Høsten meget, og maaskee ogsaa paa enkelte Steder bragte Rugen og Hveden, der stod i Hob paa Marken, til at spire; da Veiret var kjøligt var imidlertid den Skade, som derved forarsagedes, i og for sig ikke betydelig, og vilde have været reent forsvindende, naar ikke Utaalmødighed og utidig Uengsteligthed havde forført mange Landmænd, især mindre, til at overile Indfjorselen og bringe Kornet kun halvtørret i Huus eller Staf. Fra den 26de August indtraadte et klart og smukt Veir, der varede til langt ind i September, hvorved det blev muligt selv for den største Gaard, at faae den rige Afgrøde godt indbjerget og paa faa Udtagelser nær var Høsten endt med den første Uge af September paa de større Gaarde og 8—10 Dage tidligere paa de mindre Gaarde. Dette gode Veir var en stor

Lykke for Landmanden, da Høsten iaar var forbunden med eie-
dommelige Vanskeligheder; den store Afgrøde, der fandtes paa
Vinterfædsmarkerne, var næsten overalt omkafstet og Høstarbeidet
kostede mange Steder den tre- eller firedobbelte Tid uod sæd-
vanlig; dertil kom, at al Sæden modvædes næsten samtidig, og
at den Arbeidskraft man havde at raade over paa de fleste
Steder langtfra ikke var tilstrækkelig. Da Gaardmændene have
mange Midler til at knytte Huusmændene til sig, have de for-
holdsvis den største Arbeidskraft at byde over, og de større
Gaarde ville i Reglen ikke kunne tage fat paa Høstarbeidet
med fuldkommen Kraft før Høsten paa de mindre nærme sig
Enden. Dette mærkedes imidlertid mindre iaar, da den sidste
Halvdeel af Høsten var begunstiget af et saa fortrinligt Veir.

Med Hensyn til Høstens Udfald tro vi at kunne opstille
den almindelige Regel, at de mindre gode Egne, og de mindre
veldrevne Jorder iaar forholdsvis have havt den bedste Høst,
ganske naturligt hidrørende fra at Sæden paa de gode og vel-
gjødede Jorder ved det ualmindelig gunstige Veir for tidligt
gik omkuld; enkelte stærke og veludgravede Jorder, hvor Sæden
er bleven staaende, have dog vistnok givet et meget stort Udbytte,
og ialmindelighed tør man allerede nu med temmelig Sikkerhed
forudsige, at Quantiteten af de forskjellige Kornsorter saa at
sige paa alle Jorder ikke saa lidt vil overgaae en Middelhøst
og paa mange Steder er langt større, saa at Høsten i hvert
Tilfælde maa regnes til de meget heldige. Kvaliteten vil der-
imod i Reglen ikke blive god, og saa vægtige Sædarter som
förrige Aar vil Landet langtfra ikke kunne levere. Leiesæden,
Overmodenheden hos endeel af den Sæd, der stod for længe
og endelig Regnen have tilsammen bidraget til at formindste
Kjernen, gjøre Sæden lettere, og give den en mindre smuk
Farve. En anden Grund kommer endnu til; af den store Af-
grøde har nemlig kun en Deel, og mange Steder kun den
mindre Deel, kunnet finde Plads i Husene, det Övrige er sat
i Hæse. Man finder disse iaar paa Steder, hvor de ellers
sjældent sees f. Ex. paa Alheden, i Benschjel og paa Vestkysten

af Jylland; men paa disse Steder er man uvant med Staffesætning og Høsene blive tildeels ikke engang tækkede. Disse kunne altsaa ikke holde Veiret ude, og Kjerne og Foder er let udsat for Fordærvelse. Men selv i Egne, hvor man er uvant til at sætte Staffe, har man iaar af Mangel paa gammel Halm ikke kunnet tække dem før man efterhaanden fik tærsket, og der er vist ikke ganske faa Steder, hvor det ikke er skeet endnu. Paa saadanne Steder tør man ikke vente, at Sæden bliver uskadt, og Kjøbmændene ville allerede have bemærket, at der iaar gives „to Slags Hvede“, som er meget forskjellig i Kvalitet og i Vægt, og det turde ogsaa være Tilfældet at der af de andre Sædarter findes „to Slags,“ eftersom Indbjergningen og Opbevaringen er skeet med større eller mindre Omhu. Vi ere tilbøielige til at tro, at man ikke hos os ret forstaaer den Kunst at sætte Høse, og vi kunne derfor ikke andet end henlede vore Læseres særdeles Opmærksomhed paa den Beskrivelse af den engelske Staffesætning, der findes ovenfor S. 329, da Engelmændene anvende langt mere Omhyggelighed paa denne Sag end vi, og ville kunne tjene os som Mynstre.

Fodermassen er i dette Aar særdeles betydelig og navnlig af Vintersæden. Men de samme Aarsager, der have forringet Kjærnenes Kvalitet, have ogsaa gjort Halmen slettere, og det er jo overhovedet en bekjendt Sag, at en saa yppig Vegetation, som den der iaar har fundet Sted, ingenlunde giver kraftigt og nærende Foder. Dertil kommer at Rust, Svamp og forskjellige andre Sygdomme i høiere Grad have angrebet Halmen end Kjernen. Der er derfor ingen Grund til at antage, at Halmen iaar er synderlig nærende eller vil være drøi at opfodre, og Hovedbetydningen af den største Deel af Vintersædshalmen er vistnok kun som Strofoder.

Der klages almindelig over at der navnlig paa de større Gaarde er spildt en stor Deel Korn paa Markerne, der flere Steder anslaaes til 1—2 Fold, og som er en naturlig Følge af Leiesæden, Overmodenheden o. l.

Vi skulle nu omtale hver Kornsort for sig:

Rapsen spiller for Tiden kun en meget underordnet Rolle i vort Agerbrug; man har paa de fleste Steder forladt Rapsdyrkningen paa Grund af det usikre Udbytte, og den ringe Fordeel, som den ved de nuværende høie Kornpriser affaster. Paa mange Steder har Rapsen iaar givet et meget godt Udbytte, flere Steder indtil 14 Tdr. pr. Td. Land; det har især været Tilfælde i Fyen og vel ogsaa mange Steder i Jylland; i Sjælland har Udbyttet paa de faa Steder den dyrkedes været langt ringere og kan vist ikke i Gjennemsnit ansættes høiere end til 7—8 Fold.

Hveden har overalt iaar været særdeles god, og de Sygdomme, der true den, have kun efterladt ringe Spor, og vare ialmindelighed kun af en forbigaaende Natur. Kjernen er imidlertid ikke stor eller fyldig, og Bægten vil maaskee ikke blive stor, men Foldene tør man nok antage ville blive meget gode. Hvededyrkningen udbreder sig Aar for Aar mere, og i mange Egne, hvor man for en halv Snees Aar siden kun undtagelsesviis saae et Stykke Hvede, optager denne nu den større Halvdeel af Vintersædmarken. Det er navnlig hos Gaardmændene at Hvededyrkning i de senere Aar har vundet Indgang, og Fremgangen i Agerdyrkningen viser sig især ved at Hveden optager en større Deel af Marken. Paa flere af de mindre Der, hvor Hvededyrkningen har været drevet siden Oldtiden, men i mindre Omfang, er den nu Hovedsæden. Overstudsudførelsen af Hvede fra Kongeriget, som i Aarene 1836—40 kun udgjorde 14,000 Tdr. om Aaret i Gjennemsnit, var i de 4 Aar fra 1848—51 i Gjennemsnit stegen til 250,000 Tdr. aarlig og i 1852 beløb den sig endog til 408,000 Tdr., som bedst viser, i hvilket betydeligt Omfang Hvededyrkningen er tiltaget.

Rugen har ogsaa iaar givet en særdeles god Afgrøde, og om end Udbyttet ikke vil staae i Forhold til den særdeles store Fodermasse, saa er det dog vistnok ingen Tvivl underkastet, at Udbyttet beregnet af Tønde Land vil blive meget be-

tydeligt og langt overgaae et Middelaar i Quantitet om end Kjernen bliver lille. Medens Rugen udgjor Hovedvintersæden i Jylland og i flere Egne af Slesvig, Fyen og Sjælland, dyrkes den paa Lolland, Falster og Møen i et saa ringe Omfang, at det selv iaar ansees for tvivlsomt, om disse Der kunne brødsøde sig selv. Overstudsudførselen af Rug fra Kongeriget, der i Avingvenniet 1836—40 udgjorde circa 150,000 Tdr. aarlig, er i Avingvenniet 1848—52 stegen til 320,000 Tdr.; dog synes der i de sidste Aar at være en Tilbagegang i Udførselen, og navnlig har i Aarene 1851 og 52 Udførselen af Hvede oversteget den af Rug, hvad tidligere aldrig har været Tilfældet.

Byg vil i det Hele give et meget godt Udbytte om det end staaer tilbage for Vintersæden. Det har paa mange Steder ligget meget, som dog mindre tilskrives dets yppige Vært end det mindre kraftige Straa, og da det ikke saa Steder var overmodent inden det kunde meies, eller laae for længe paa Skaar, er det ikke at vente, at Qualiteten vil blive saa god som isjor; ikke heller tør man vente, at Halmen vil blive syn- derlig nærende for Dvæget.

Havren er den Sæd, som iaar var mindst yppig, vistnok hidrørende fra den tidlige Saaening, hvorved den kom til at lide meget af Kulden og Tørken i Foraaret; der indtraadte en Standsning i Værten, som den ikke senere kunde forvinde, og Tidsler tog stærk Overhaand, hvad der ogsaa flere Steder var Tilfældet med den tidlig saaede Byg. Dog vil det forekomme os, som Landmændene efter Høsten ere mere tilfredse med Havre- afgrøden end tidligere var Tilfældet, og den er vistnok den Sædarten, som i Forhold til Fyldet giver meest Kjerne.

Grterne have næsten over hele Landet givet en udmærket Afgrøde, der langt overgaaer, hvad i de foregaaende Aar er høstet. Alle de forskjellige Grterarter synes at være lykkedes godt, og ere meget lidt ormstufne.

Boghveden har givet en meget god Afgrøde; om den end staaer tilbage for den sjelden store Afgrøde isjor, saa synes

man dog overalt at være tilfreds med den, og ansætter Udbyttet over et Middelaar.

Kartoflerne ere overalt angrebne af Sygdomme i større eller mindre Grad, og Udbyttet er ringe; omtrent 40 Edr. pr. Td. Land maa ansees som det sædvanlige.

Rodfrugterne ere lykkes godt; Dyrkingen heraf udbreder sig Aar for Aar, navnlig i det nordlige Sjælland og i Syllands Vesteregne, hvor Opmærksomheden, eftersom Forbindelsen med England tiltager, mere og mere henledes paa Vigtigheden af Rodfrugter som Fodningsmiddel. Vi haabe ved en anden Leilighed at komme til at omtale hvilke betydelige Arealer, der paa et enkelt Sted anvendes dertil.

Græsningen har ialmindelighed været ret god, og paa mange Steder endog overflødig; man har ikke saa Steder havt en anden Slet af Kløveren, der overgif den første.

Udbyttet af Kærne har ikke været mere end almindeligt. Eftervirkningen af det knappe Vinterfoder og den lange Tørke i den bedste Græstid har i Forbindelse med den hyppige Jordluft og den periodisk stærke Varme bidraget til at formindske Smørudbyttet, der snarere er under end over et Middelaar. Eftergræsningen har været god.

Vintersæden er næsten overalt kommen godt i Jorden. Frygten for Ormene har gjort, at Vintersæden iaar er saaet noget senere end sædvanligt. Kun fra enkelte Steder hører man Klage over, at Planten er angreben. Enkelte Steder synes dog Ormene at have fortyndet Sæden, men Skaden er vist kun ubetydelig. Ialmindelighed staaer dog Vintersæden ikke saa frodig som i forrige Aar ved denne Tid, Rapsen maaskee undtagen, som, hvor den har undgaaet Jordlopperne, er meget lovende. Brakmarken har ialmindelighed, paa Grund af sidste Aars knappe Fodring, kun saaet et tyndt Lag Gjødning.

Sundhedstilstanden hos alle Huusdyr er tilfredsstillende.

De høie Kreaturpriser og den rigelige Fodring har frem-

kaldt et større Kalvetillæg end tidligere, saa at Dvægstanden vil iaar forøges betydeligt.

I det Hele maa dette Aar betragtes som overordentligt gunstigt for Landmanden. Omendkjøndt man endnu ikke, som vi i det Foregaaende have viist, med Nøiagtighed kan vurdere Høsten, saa er det dog udenfor al Tvivl, at Udbyttet vil langt overgaae et Middelaar, og man vilde derfor ved almindelige Priser have Grund til at være særdeles tilfreds; men da Priserne paa alle Landmandens Produkter tillige ere særdeles høie, saa er det altsaa øiensynligt, at dette Aar i høi Grad er fordelagtigt for alle Landmænd, og vi tør vel sige for Landet i sin Heelhed, thi hvor trykkende end Dyrtiden kan være for enkelte Stænder, og navnlig for Embedsmanden paa fast Gage og for Arbejdsklassen i Kjøbstæderne, saa er der dog ingen Tvivl om, at da Agerdyrkingen i saa høi Grad er vort Fædrelands Hovederhverv, maa dens Fremgang yttre sin fordelagtige Indflydelse direkte og indirekte paa alle Stænder. Hvad der iaar bidrager meget til at udbrede Fordelen til alle Egne, ere de ukjendt høie Kreaturpriser, der bringe selv de fattigste Hedeegne, hvor Dvægopdræt er Hovedsagen, store Indtægter.

Bladsen tillader os ikke denne Gang at give et saa fuldstændigt Uddrag af de mange interessante Meddelelser, der ere komne os ihænde fra de forskjellige Dele af Landet, som vi vel kunde ønske. Imidlertid ere Forholdene over hele Landet i dette Aar ikke meget forskellige, saaledes at vore foregaaende Bemærkninger nogenlunde passe overalt med de Undtagelser, som vi i det Følgende skulle fremhæve.

Fra det nordlige Sjælland roses den gule Manchester Hvede, der paa Grund af sit stive, korte Straa har ligget mindre, og derfor givet baade rigeligere og vægtigere Kjerne end de andre Hvedearter.

Runkelroer, Kalkrabi og Turnips, hvis Dyrkning, især i det nordøstlige Sjælland, bestandig udbreder sig mere, lover en særdeles tilfredsstillende Afgrøde.

I det sydlige Sjælland synes Kartoffelhøsten paa mange

Steder at være falden nogenlunde godt ud. Sygdommen er vistnok ogsaa indtraadt der, men noget senere, saaledes at Knoldene ere nogenlunde udviklede.

Man klager fra en Gaard over en Slyngeplante, *Agerfnerlen* (*Convolvulus arvensis*), der i en overordentlig Grad var kommet frem imellem al Sæd, og har bidraget meget til at trække Sæden til Jorden og fastholde den under Meiningen, hvorved Affaldet ved Høsten forøgedes.

Fra **Samsø** klages over, at der atter iaar har viist sig megen Dødelighed blandt de spæde Kalve, som kommer meget ubeleiligt, da man overalt ønsker at forøge Besætningen, som ifjor blev indskrænket. Brugen af Tærstemafliner hos Bønder bliver nu ogsaa der temmelig almindelig, og har viist en heldig Indflydelse paa Agerbruget, idet Vintersæden bliver tidligere saadet, og der leynes mere Tid til Markens Udgravning og øvrige Behandling om Efteraaret.

Paa **Holland**, **Falster** og **Nøen** er Vintersæden, som overalt i Landet, kommen godt i Jorden, og man har derfor paa enkelte Steder saadet meget tyndt; saaledes berettes fra een Gaard, at der kun er saadet $5\frac{1}{2}$ Skpr. Hvede i en Td. Land, som skal have viist sig aldeles tilstrækkelig.

Paa **Fyen**, **Taastrup** og **Langeland** er man overmaade vel tilfreds med Høsten, og selv Kartoflerne ere paa enkelte Steder lykkedes bedre end de foregaaende Aar. Rødbrugtavlen, som ogsaa der begynder at udbrede sig, er iaar meget lovende; paa en Gaard i det sydlige Fyen venter man af en Roemark paa 7 Tdr. Land omtrent 2100 Tdr. Fra Hofmangave roses Kokaal og høistammet Grønkaal for deres ualmindelige Oppighed; ogsaa Runkelroer og Turnips staae godt, de første dog bedre end de sidste, der ikke ere ganske fri for Sygdom.

Fra **Denshus** meddeles, at Mergelen i intet Aar har viist en bedre Virkning end iaar, da en vedholdende Tørke i Juli satte Sæden paa de sandede og høitliggende Jorder meget tilbage, medens de kraftfulde og især de nymerglede Jorder, hvor Sæden var meget stærk, snarere havde Gavn af Tørken, da den

hindrede eu- alt for stor Dypighed; den danske Rug og det ser-
radede Byg bleve satte noget tilbage ved Torken, men ere dog
altid meget gode, medens de øvrige Sædarter have været over-
ordentlig gode.

I det vestlige Sylland er man særdeles vel tilfreds med
Høstens Udsæd; ogsaa Græsningen har været god, men dog
er man ikke overalt tilfreds med Udbyttet af Meierierne; Dvæg-
opdrættet, som dog i de fleste Egne er Hovedsagen, har imidler-
tid i dette Aar, paa Grund af Kreaturerens enorme Priis, af-
kastet en Fordeel, som maaskee aldrig tidligere. Unge Kver,
som 1840 kostede 24—25 Rdl., betales nu med 50—60 Rdl.,
fermaaneders Føl med 40—45 Rdl., og treaars Heste med
150—200 Rdl.

I Ostjylland er Forholdet omtrent som paa Derne, dog
synes Græsningen at have været bedre; imidlertid har dog ikke
Meierierne paa alle Steder givet et saa godt Udbytte, som man
havde Grund til at vente.

I Nord- og Mellemslesvig, hvor Høsten ogsaa, maaskee
med Undtagelse af Havre, har været fortrinlig, klager man over
Græsmarkerne og det middelmaadige Udbytte af Meierierne.
Kartoffelhøsten synes at være falden ret godt ud, navnlig roses
til Dvægføder en stor blaaligrød Kartoffelart, der hidtil ikke er
saa slemt medtaget af Sygdommen. Roedyrkingen begynder
at finde Indgang i Sundeved, og navnlig synes Stubberoerne
at vinde Bifald, da de give et ret godt Udbytte, og man saa-
ledes har tvende Afgrøder i et Aar.

Høsten paa Bornholm er falden ligesaa heldig ud, som i
det øvrige Land; Hvededyrkingen udbreder sig mere og mere,
medens Rapsavlens efterhaanden dør ud.

Fra en Gaard i det sydlige Skaane meddeles os, at
Høsten der er falden fortrinlig ud. Roedyrkingen drives der
efter en stor Maalestof, da der høstes mellem 6 og 7000 Tdr.
i dette Aar; Gulerødderne have givet 170 Tdr. pr. Td. Land,
Runkelroerne 200 Tdr., Raalraberne ere endnu ikke optagne. Ko-
kaalen staaer som sædvanligt meget godt, medens den saakaldte
Kjæmpekaal ikke er falden saa heldig ud. 2 Tdr. Land med Mais
har iaar givet c. 75 Rdl. i Foderværdi pr. Td. Land, Melkens
Værdi beregnet til 2 Sk. pr. dansk Pot; Maisen blev anvendt grøn-
stjaaret i Hakkelse ved den Tid Hanblomsten kom frem. Til For-
aaret har man bestemt som Forsøg at foretage en direkte For-
sendelse af 150 Stk. Fedeqvæg til England. En stor Deel
magre Stude ere i dette Efteraar sendte til Jylland.